

Sander Heutinck, baas over eigen stem

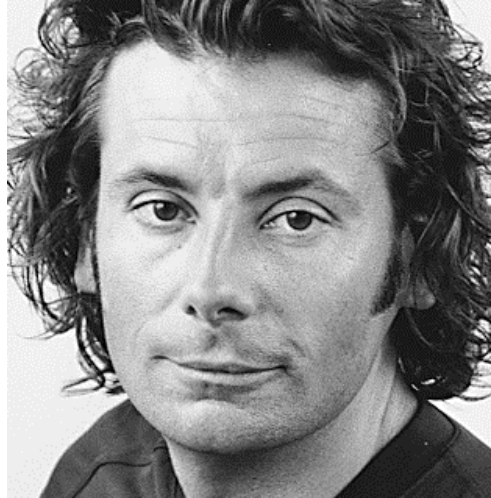
interview door Jan de Kater

Af en toe zwaait hij naar iemand achter me. Een collega denk ik, want we zitten in Artfo, de kantine voor de medewerkers van Nationale Opera en Ballet, en we praten over zijn loopbaan. Sander Heutinck is lid van het koor van DNO, maar ook, en dat is de aanleiding voor dit gesprek, lid van het koor van de Bayreuther Festspiele, al heel lang.

Eerst hebben we het over het begin. Hoe hij als jongen gefascineerd raakte door wat hij meemaakte bij uitvoeringen van de amateuroperettevereniging in Bunnik. Hij had wel al piano's, maar de combinatie van muziek én toneelspelen maakte toen zo'n diepe indruk op hem, dat spelen en zingen zijn leven zou gaan bepalen. Eerst wilde hij acteur worden, maar toen hij bij de operettevereniging steeds grotere rollen kreeg en merkte dat hij aan zijn spel met zingen meer kleur kon geven en het dramatische aspect kon versterken, koos hij voor zanger.

Zijn eerste professionele lessen kreeg hij van de alt Joy Workum, die hem het gevoel voor de zeggingskracht van de muziek van Richard Wagner heeft bijgebracht, waarvoor hij haar nog steeds prijst. Zij was ook lid van het koor van de Festspiele en zong onder andere in de vernieuwende *Ring des Nibelungen* van Patrice Chéreau. Aan het Conservatorium van Utrecht kreeg hij zangles van Hebe Dijkstra, die in Bayreuth Rossweisse en Frau Mary heeft gezongen.

Na de Operaklas in Den Haag bij Kenneth Montgomery zong Sander hier en daar niet alleen kleine rollen, maar ook regelmatig Papageno. Verder natuurlijk veel religieuze muziek. Ook dan ben je als zanger een acteur. Je kan geen goede Christus zingen in de *Matthäuspassion* zonder dat je een bepaald gevoel erin legt. Je kan zeggen dat er in het theater sprake is van een symbolische lading die achter de rol ligt en een diep effect op je kan hebben, zo is het ook tijdens een kerkdienst, waarbij de symbolen een bepaald emotioneel effect kunnen oproepen. Als zanger moet je in jezelf lagen aanboren die datzelfde effect te weeg kunnen brengen. Dat maakt het vak juist zo interessant. Bij de interpretatie van een rol zoek je dan naar de balans tussen wat jij uit jezelf weet te halen, naar wat voor kleur je aan de rol kan geven én wat het karakter van de rol volgens de regisseur, componist of schrijver zou moeten zijn. Als die balans lukt en effect heeft, geeft dat een grote voldoening.

Zekerheid en rust

Dat hij geen beroemde zanger is geworden is een feit. De zaken lopen nu eenmaal zoals ze gaan. Hij gelooft trouwens niet dat hij alles zou willen opofferen voor de eenzaamheid van een wereldcarrière. Hij houdt van continuïteit, zekerheid en een bepaalde rust in zijn leven.

Na veel kleinere gastrollen heeft hij een paar jaar gezongen in Joop van den Ende's productie van *The Phantom of the Opera*, ook in verschillende rollen; de eerste musical in Nederland waarvan de einddatum niet van te voren vastlag. Een stevige leerschool was dat; binnen een vast ensemble werken met alle groepsprocessen die daarbij horen. Volle werkweken, je wordt geleefd en zit in een stramien waar de keuzes voor jou gemaakt worden. Je bouwt op die manier als zanger geen netwerk op buiten de musicalwereld. Teveel vastigheid en beperkingen remden op den duur zijn ontwikkeling en dus toen *The Phantom* stopte als productie was hij blij dat hij als freelancer bij de Nederlandse Opera aan de slag kon. De keuze voor een loopbaan als solist viel snel af, want de rust van een relatie deed hem kiezen voor een plaats in het koor. In 2002 kreeg hij een vaste aanstelling.

Hij zong toen al een paar jaar 's zomers in het koor van de Bayreuther Festspiele. Gewoon auditie gedaan bij de befaamde koordirigent Norbert Balatsch, gestimuleerd door een Amsterdamse collega. Bayreuth is zodoende een rode draad in zijn leven geworden, zoal hij zelf zegt. Het werk daar is zeer intensief. Het begint op 20 juni en houdt pas eind augustus op. Op de dagen dat er een voorstelling is, wordt er 's morgens nog gerepeteerd wat je 's avonds zal zingen. De koorleden, 134, kennen natuurlijk het repertoire en er is een flinke vaste kern die elk jaar weer van de partij is, tenminste als je weer

gevraagd wordt. Eberhard Friedrich, de huidige koordirigent, hoeft alleen nog maar aan de klankkleur te werken. Dat gaat snel en geconcentreerd, er is ook meer tijd voor de regie dan bij DNO. Het resultaat is ernaar, de prestaties van het koor bepalen voor een belangrijk deel het succes van een productie.

Lohengrin en de ratten

Ook anders in Bayreuth is dat de regisseur elk jaar weer terug komt om de productie bij te schaven of het toneelbeeld wat te veranderen. Zoals in de *Lohengrin* van Hans Neuenfels. Daar werd de 'Rattenkooienchoreografie' voor de mannenkoren in de tweede akte in het tweede jaar aangepast. In zijn functie als Chorvorstand, vertegenwoordiger van de koorleden, heeft hij ervoor gezorgd dat de Rattenkoppen en -kostuums werkbaar werden voor de koorleden. Ook in de realisering van andere Bayreuthproducties heeft hij mening steentje bijgedragen.

Geboe en gefluit van het publiek vindt Sander niet zo'n probleem, ook Patrice Chéreau is in 1976 bij de première van zijn *Jahrhundert Ring* uitgefloten. Je moet als operahuis uitdagingen durven aangaan. Problematischer vindt hij het als zangers uitgeoet worden!

Als koorlid wil je natuurlijk graag een duidelijke regie, maar het wordt pas echt uitdagend als je rol mee en meer kan invullen en daarbij aan de hoge eisen van de regisseur weet te voldoen,

zoals afgelopen seizoen bij *Die Meistersinger von Nürnberg* van Barrie Kosky. Wolfgang Wagner stelde ook hoge eisen, maar dat was toch anders. Hij schreef precies voor hoe je moest lopen, hoeveel passen je had en je moest ook op de millimeter uitkomen, veel tellen dus als je eigen inbreng. Voor het koor is het ook aantrekkelijk als de regisseur goed met groepen kan werken, dat kan best verschillen. Volgens Sander heeft Katharina Wagner daar een goede kijk op.

Parsifal vindt hij misschien wel de mooiste opera van Wagner. Je kunt gewoon horen dat Richard Wagner de muziek ervoor heeft geschreven met al de mogelijkheden van het Festspielhaus in zijn hoofd. Maar als koorlid is natuurlijk de *Lohengrin* het neusje van de Wagner-zalm.

Hij is er dan ook trots op te kunnen werken bij twee operahuizen die bij verkiezingen van het blad *Opernwelt* prijzen hebben gekregen; beste operaproductie van het jaar voor de Bayreuther *Parsifal* van 2009 en beste operakoor van het jaar voor het koor van DNO in 2016. Bovendien is DNO ook nog eens uitgeroepen tot Opera Company of the Year dat jaar.

Hij hoopt nog een paar jaar Bayreuth te kunnen blijven doen, want die plek is een heel belangrijk deel van zijn leven geworden. Elk jaar woont hij een paar maanden buiten op het platteland op steeds dezelfde locatie en heeft daar een heel eigen vriendenkring opgebouwd. Het zou treurig zijn dat te moeten verliezen. De carrière van zanger heeft namelijk een ander verloop dan die van velen in het bedrijfsleven. Je begint gelijk met een piek en de lijn daalt met de tijd. Het hebben van vele jaren ervaring en kennis betekent niet dat je, naarmate je ouder wordt, nog steeds zo gewild bent.

In het koor wordt natuurlijk wel met je leeftijd rekening gehouden, maar het mogelijk opschuiven van het tijdstip van pensionering naar de leeftijd van 68 jaar zou best problemen kunnen opleveren en lijkt niet voor iedereen weggelegd te zijn. Je zal moeten leren accepteren dat je stem niet meer doet wat je zou willen en ook verandert naarmate je ouder wordt. Daarom moet je met je stem economisch omgaan. Je kan namelijk als koorlid bij repetities nooit markeren, wat een solist wel kan doen. Zijn oplossing is nooit roofofbouw plegen en altijd baas over eigen stem blijven.

Annette Dasch als Elsa omring door de befaamde ratten